

יום	יום לחודש	יום מוה"ר	ליקוטי ה"ב	ליקוטי ה"ג	משינה ברורה ה"ו	ספר המידות	שולחן ערוך
שבת	כ"ז	מ"א:	רמז	חזרה	קמז-קמח	א, ב.	
א	כ"ח	מ"ב.	רמז	ק"ח:	קמט-קנ	ג, ד.	
ב	כ"ט	מ"ג:	רמז	ק"ט.	קנא-קנב	ה, ו.	
ג	ל'	מ"ד.	רמז	ק"ע:	קנב-קנד	ז, ח.	
ד	א'	מ"ה:	רנ	ק"ב.	קנז-קנו	ט, י.	
ה	ב'	מ"ו.	רנא	ק"ג:	קנז-קנה	יא, יב.	
ו	ג'	מ"ז א.	רנב	חזרה	קנז-קס	יג, יד.	

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

289 | פרשת נח | ד' חשוון תשפ"ג

דבר המערכת

איה העט ואיה הסופר שיגולל ויביע מעט מרחשי הלב של כל המשתתפים בכינוס הנאדר והמופלא "מתקרים מחדש" שנערך ביום ראשון העבר במושב 'יסודות' בו השתתפו כל אברכי החברות דקהילתנו כאיש אחד בלב אחד, לדרוש ולבקש את דרכי ההתקרבות וההתקשרות לצדיק, אשר רבינו הקדוש העמיד זאת ליסוד ולעיקר שהכל תלוי בו.

אָשְׁרָה לָהֶם וְאֶקְבָּצֵם - בזמן קצר ביותר מאז נודע על קיום הכינוס נתאספו ובאו מכל הקצוות זקנים עם אברכים עולי ימים, בשקיקה ובהמייית הלב, ברצונות ובכיסופים מופלאים, לחדש את הלבבות באהבת הצדיק, ובהתעוררות נפלאה להתחדש להחזיק עצמנו יחד בחבורות הקבועות מדי שבוע.

בכינוס נשמעו שאלות ותשובות ביסודי ההתקרבות לצדיק שנתבארו בטוב טעם ודעת ע"י משפיעי החבורות, כל אחד בגוונו המיוחד ובנקודת לבבו, והדברים האירו בכלליות הגוונים באור יקרות להאיר לבבות ולפקוח עיניים להתקרב ביתר שאת לאוצר חיינו.

לאחר מכן הסבו לסעודת הודיה על זכיינתו לבוא לרבינו הקדוש על 'ראש השנה שלו', כאשר בתווך נשמעו דברי אחד ממשפיעי חבורתנו בלהב אש על גודל זכיינתו לאחוז ביסוד צדיק ועל חובתנו להתחדש ולהיות 'קביעין' בהנהו חבורתא', כמו גם הקריאה להתרחק מסערת הבלי הרחוב ההומה בימים אלו בקריאות של שקר ותעתוע להקמת מלכות של כפירה רח"ל שהוא תכלית הוי"פ מעניינו של רבינו הקדוש צדיק האמת.

ריקודי הקודש בתופים ומחולות להודות על זכיינתו במה שאין גדול מזה! רוממו את כל הציבור שעה ארוכה טפח מעל פני הקרקע, בשמחה יוקדת שפרצה מעומק הלב, ונתנה תנופת התחדשות לקיים מצות 'ולדבקה בו - הידיבק בתכמים' להתחמם לאורם ולהאיר בשלהבתם את ימות החורף הבעל"ט ביתר שאת וביתר עז.

העורכים

פי לא תחפץ בהשחתת עולם

מציאות של חרון אף וכליון שאין פנימיותו מלא רחמנות, ואם נחפש ונבקש ונתפלל שהרחמים יתגלו אזי השם יתברך יעזור לנו לשוב בתשובה על אף שְׁכָה רבות הרשענו. וכפי שרבי נתן ממשיך שם (אות ע"א): "ומזכירים אותו יתברך עוצם חסדו ורחמיו איך הוא חפץ בקיום העולם, שגם בימי נח שהיה חושך כזה בעולם אף על פי כן זכר את נח והוציאו מן התיבה והבטיחו לקיים העולם, על כן עתה שכבר זכינו שכבר היו צדיקים כאלו בעולם, ראוי לו יתברך שיזכור את בריתו בזכותם ומשיך עלינו דרכי התשובה באופן שנוכה לשוב אליו, והוא ישוב אלינו עד שיקרב קץ הגאולה מהרה."

בקריאתנו פרשה זו עלינו להתחזק ולהתעצם בגדולת רחמי ה' שלא כלו ולא יכלו לעולם, על אף שקץ כל בשר בא לפניו יתברך מאשר מלאה הארץ חמס ותשחת הארץ מפגמי קדושה נוראים ופגמי אמונה איומים (ראה רש"י בפרשתנו ו-ג' ד"ה קץ כל בשר) אולם גם אז "ויזכור אלהים - זה השם מדת הדין הוא, ונהפכה למדת רחמים ע"י תפילת הצדיקים" (שם, ח-א).

ולא רק על נח הצדיק היתה מוכנת רחמנותו יתברך, אלא אף על כל הפושעים הנוראים הללו, בני דור המבול כולם, המתין וייחל בכיכול הקב"ה שישובו אליו בתשובה. וגם בעת התחלת ביצוע גזר הדין כשכבר נגזרה ונחתמה הגזירה, אומרת התורה "ויהי הגשם על הארץ" ומפרש רש"י: "כשהורידן הורידן ברחמים, אם יחזרו [בתשובה] יהיו גשמי ברכה, וכשלא חזרו היו למבול". עד הרגע האחרון שפעו הרחמים, וה' המתין שישובו אליו מאותם פגמים נוראים.

רבי נתן (שם, אות טו) מרחיב על המובא בזהר חדש שאפילו נח ננף קשות מאת ה' על שלא הוסיף לבקש רחמים על רשעים אלו; הוא לא האמין שתפילתו תועיל, שכן על אף שהיה צדיק תמים, לא השיג שאפשר להוריד עצמו להסתכל על רשעים כאלו לעסוק עמהם ולמצוא בהם איזה זכות ולהתפלל עליהם ולעוררם באיזה נקודה טובה. אבל הקדוש ברוך הוא הקפיד עליו, כי הוא יתברך רוצה שיבקשו רחמים על בריותיו. ואם על אומות העולם כך, על ישראל עם בחירו על אחת כמה וכמה.

פרשתנו קוראת אלינו ומאירה את עינינו: בכל עת צרה וצוקה ובכל עת התגלות מדת הדין ח"ו, זכור תזכרו כי פנימיות ההנהגה מלאה חסד ורחמים ואין ה' חפץ בהשחתת עולם על אף כל מה שהרשיעו לפניו, אדרבה הוא ממתין ומייחל בכיכול שנעורר רחמים שנוכה לשוב לפניו. כל חלישות הדעת אחרת היא שקר וסילוף, כי "השם יתברך מלא רחמים, וכל העולם מלא רחמנות, והוא רוצה מאד בהעולם. על כן צריך לחזק עצמו מאד בעבודתו בכל מה שיוכל, אף אם הוא כמו שהוא, ויסמוך על רחמיו המרובים מאד בלי שיעור, כי בודאי לא יעזוב אותו, אף אם עבר מה שעבר" (ליקוטי מהור"ן ח"ב מט).

כאלה צרות, כאלה אסונות, מחלות ומיתות, טרגדיות ומכות אנושות, נורא ואיום מה שקורה כיום. קשה לו אפילו לצעוק ולהתפלל, החושך מקיף את לבו, הבשורות הקשות גורמות לו לחשוב שהעולם כה אכזרי חלילה והן נוטלות ממנו כל חשק ורצון.

התורה היא לנו עוז ואורה, היא המשיבת נפש והיא המחכימת פתי, להבין ולהשכיל בכל מאורעות החיים מה היא המשמעות האמיתית בכל המוצא אותנו בימי עליה ובימי ירידה. לולא אור קדושתה היינו מגששים כעוורים באפילה, ותועים חלילה מדרכי השכל לתהומות של שקר וטעויות, להפוך דברי אלוקים חיים מהיפך להיפך.

סמוך לתחילת התורה אנו לומדים בהרחבה על אחד החורבנות והטרגדיות האנושיות הגדולות ביותר שאירעו בעולם; כל היקום נמחה ולא נותר ממנו שריד ופליט, שמים רגזו וארץ רעשה ונתגעשה ביום חרון אף ה' בזעם עִקְרָתוֹ. דומה כי אין לנו דוגמא לכעס ואף וחימה גדולים יותר מאשר התגלות מדת הדין הלוז. אבל השם יתברך מגלה לנו בנצחיות תורתו את ההיפך הגמור: שם, ודוקא שם, מתגלה עוז חסד ה' גם על החוטאים והפושעים הגדולים ביותר, ובתוקף מדת הדין האיזומה ביותר.

בראש השנה נצטוונו להזכיר פסוקי 'זכרונות' שבהם מוזכרים זכרון חסדי ה' כדי שיעלה זכרוננו לפני ה' לטובה. המשנה במסכת ראש השנה (בב) אומרת שאין להזכיר אז זכרונות של פורענות, ואף על פי כן כבר בפתחה לזכרונות של חסד אלו אנו מציינים את זכרון החסד המופלא שהיה בעת המבול הקשה והנורא: "וגם את נח באהבה זכרת, ותפקדה בדבר ישועה ורחמים בהביאך את מי המבול לשחת כל בשר מפני רוע מעלליהם, על כן זכרוננו בא לפני ה' אלקינו להרבות זדועו כעפרות תבל וצאצאיו כחול הים, ככתוב בתורתך ויזכור אלקים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלקים רוח על הארץ וַיִּשְׁכַּח הַמַּיִם."

כן, בעת המבול שפעה האהבה, גאו הישועה והרחמים. בתוך השחתת כל בשר וגודל חרון האף על רוע המעללים, זכרו את כל היצור וחמלו עליהם בחמלה גדולה. זכרון זה בא ללמדנו לדורות - אומר רבי נתן - את "חסדי ה' ונפלאותיו, שבודאי יגמור הכל כרצונו, כי יגביר החסדים על הדינים, עד שיעורר הטוב שבישראל וישובו כולם אליו, ושהשם יתברך יזכור לעולם בריתו וינחם כרוב חסדיו. ועל כן מתחילים בפסוק 'ויזכור אלקים את נח', להורות ולגלות שאפילו בדור המבול בתוקף התגברות הדינים גם אז לא עזב חסדו, וחפץ בקיום העולם וזכר את נח וישוכו המים" (ליקוטי הלכות שבת ג, מה).

כמובן שאין הקב"ה ותרן, ויש דין ויש דיין, כמו שאנו רואים מעונש המבול עצמו. אבל מאידך אנו לומדים כאן שאין

פניני אור

אמרות טהורות מרבינו'ק ותלמידיו

אָחַד קָבַל לְפָנַי מוֹהֲרָנָת יִצְחָל שְׁאִין לוֹ דְבוּרִים בְּשַׁעַת הַתְּבוּדָדוֹת. וְנֶעְרַב בוֹ מוֹהֲרָנָת וְאָמַר לוֹ: הֲכִי אֵינְךָ יָכוֹל לוֹמַר 'רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם רְאִיטוּעוֹ מִיךָ?! זָאגְט מְעַן טוֹיִזִינְט מְאָל 'רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם!'

(שיח שרפי קודש)

לתגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"ג 5:18 - ניץ ההמה 6:48 - סוּזְק"ש 8:52
צאת השבת 6:30 - צאה"ש לר"ת 7:10

פרו ורבו!

ואתם פרו ורבו שרצו בארץ ורבו בה

בפרשתנו אנו קוראים את המצוה הראשונה שבתורה "פרו ורבו".

הן על כך ראוי להביא שיחתו של רבינו על אודות ריבוי הילדים גם בדורות של סכנה רוחנית, וכך מסופר:

"רבינו ז"ל אמר: א איד דארף בעטן ער זאל האבן א סאך קינדער, ווי אזוי זיי וועלין זיין, ווארין אז משיח וועט קומען, און וועט פארעכטען די גאנצע וועלט, וועט זיין א תיקון צו אלע דורות עד אדם הראשון = יהודי צריך לבקש שיהיו לו הרבה ילדים, איך שיהיו, כי כשמשיח יבוא ויתקן את כל העולם יהיה תיקון לכל הדורות עד אדם הראשון" (אבניה ברזל, שיחות מרבי"ז, ד).

פיזור לרשעים - הנאה להם והנאה לעולם!

ויהי כל הארץ שפה אחת ודבָרִים אֶחָדִים

ידוע הכלל בהלכות תערובות, שדבר חשוב, כגון דבר שהוא 'בריה' וכן 'חתיכה הראויה להתכבד', אינה בטלה בשישים, ואף לא באלף.

אמנם, כל זה כשהדבר החשוב בשלימותו, אבל כשנחלק החלקים, כגון שנחתכה החתיכה הראויה להתכבד, או הבריה, הרי הם מתבטלים בשישים. הרי לנו שהכנעת וביטול האיסור הוא בהפרדתו, שלא יהיה מקושר בגוש אחד.

וכך גם היה עם האומות בדור הפלגה:

בתחילה היו כולם יחד 'ויהי כל הארץ שפה אחת ודבָרִים אֶחָדִים', ומפני זה לא היה להם ביטול, ונשקפה מהם סכנה גדולה, כאשר אמר ה': 'הן עם אחד וְשִׁפָּה אֶחָד לְכֻלָּם וְזֶה הַחֲלֹם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא יִבְצֵר מֵהֶם כָּל אֶשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת', כאותה 'בריה' או 'חתיכה הראויה להתכבד' אשר אפילו באלף לא בטיל.

והעצה כנגדם הייתה, להפרידם ולפרדם, כאשר אמר ה': 'הֲבֵי נִרְדָּה וְנִבְּלָה שָׁם שְׁפָתַם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ'. על דרך מה שאמרו חכמינו ז"ל "פיזור לרשעים הנאה להן והנאה לעולם, כינוס לרשעים רע להן ורע לעולם" (משנה, סנהדרין ד, ה).

(ע"פ ליקוטי הלכות, תערובות א)

ארץ ישראל מבטלת חרון אף!

פרשתנו מסתיימת בפסוק "וימת תרח בחרן", ופירש רש"י שחרן מרמז על חרון אף ובא הפסוק למדדנו: "עד אברהם היה חרון אף של מקום בעולם", וממנו והלאה נמתק החרון אף.

והנה, תיכף לאחר פסוק זה מתחילה הפרשה שלאחריה בציוריו ה' שילך אברהם לארץ ישראל: "ויאמר ה' אֵל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמְמֹלַתְךָ וּמְבִיט אֲבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ".

סוד הדבר הוא ע"פ המבואר בליקוטי מוהר"ן (תורה קי"ה) שארץ ישראל מסוגלת לאריכות אפיים, ולכן אחר פסוק "וימת תרח בחרן" שהוא ביטול החרון אף בא ציוריו ה' על הנסיעה לארץ ישראל, כי בזה ימתיק ויבטל אברהם את החרון אף ויזכה לאריכות אפיים שהוא היפך החרון אף.

(ע"פ ליקוטי הלכות, תפילין ה, ד)

האם להיכנס ל"כולל הצות"?

שאלה:

בפרוס לילות החורף, לילות הזהב, בהם מתעורר כל אחד מאנ"ש מחדש לקיים 'עיקר עבודת איש הישראלי' לקום בחצות הלילה, ולעסוק בתורה ותפילה ועבודת ה', רצייתי להציע את ספקתי אשר אני מסתפק בלבי האם ראוי ונכון הדבר להיכנס ב"כולל הצות" שבו מקבלים תשלום שכר על הלימוד בחצות, או שמא עדיף ללמוד 'תורה לשמה', לישב בבית ולעסוק בתורה ותפילה ועבודת ה'?

תשובה:

אכן, כפי שכתבת - לימוד התורה בלילה, הוא לימוד תורה לשמה, ולא על מנת לקבל פרס, כמבואר בראשית חכמה (שער הקדושה פרק ז). וכתב רבי חיים פלאג' בספרו 'תוכחת חיים' (פרשת בא פרק טו): "צריך העובד את ה' בכל המצוות, שיהיה לשמה... וכל שכן בקומו ממיתו, שביטל תענוג השינה בעבור אהבתו יתברך, שלא יפסיד שכרו בהפסדו בחושב בליבו על מנת לקבל פרס! ואפילו למה שמצינו בגמרא ובמדרש רז"ל ובזוהר הקדוש בענין שמנו חכמים כמה מעלות טובות לקום בחצות הלילה ולעסוק בתורה עד אור היום - לא יהיה כוונתו לשום אחד מהנה, כי אם דוקא לכבודו יתברך! וכאשר דיבר בקדשו הרה"ק בעל ראשית חכמה, שער הקדושה פרק ז", עכ"ל.

אך בכל זאת, זכינו בדורנו למושג חדש ושמו "כולל הצות", שבו נאספים יחד אברכים ההוגים בתורה אחר חצות הלילה, ומקבלים שכר על זה. ואין לפקפק על זה.

וכבר היה לעולמים; בימיו של רבי ישראל קרדונר, פתח "כולל הצות" בעיה"ק צפת, וחסף חבורת בני אדם שיקומו בחצות ויאמרו 'תיקון חצות' בצוותא, ויעסקו בתורה עד אור הבוקר. והאר"י במכתבו במעלת הדבר וכתב: "ובכן אחינו היקרים, שימו דברים אלו על טהרת לבבכם, ותנו ידיכם לנו לחזק ידינו, כי דבר גדול הוא עד למאוד, לעורר רחמי הש"י בציבור בעת רחמים ורצון כזה, כפי הקבלה שיש בידינו שאז בחצות לילה הוא עיקר הצלחת הנפש לעסוק אז בתורה ועבודה" (מכתבי רבי ישראל קרדונר, מכתב א).

וכששאל פעם אחד מאנ"ש את רבי לוי יצחק אם ראוי שיכנס לכולל חצות ולקבל שכר על קימת חצות, ענה לו: קבל כסף כמה שתקבל, העיקר להינצל מהמיטה! אם הכולל יציל מהמיטה, מה טוב ומה נעים... (שמעתי מבעל המעשה).

והאמת, שהוא הצלה גדולה לאברכי זמנינו, שהרי יש כמה שנמנעו עד עתה מלקום חצות מחמת היותם משועבדים ל'כוללים' לפנה"צ ואחה"צ, דבר שמנע בעדם מלשון תיכף אחר ערבית, או להשלים את השינה ביום. ולכן מה טוב ומה נעים, מה שריחם עלינו הש"י

ונתן לנו "כולל חצות", שיוכל כל אחד גם ללמוד ב'כולל' וגם לקום 'חצות'...

כמו כן, ישנם כאלה שאם ישבו בביתם וילמדו, בקל יבואו להירדם וכו'. וההתאספות בחבורה בכולל חצות, היא סיוע גדול עבורם לקימת חצות ועסק התורה והתפילה.

אלא שלאחר ככלות הכל - צריך כל אחד לשמור שיהיה אצלו הלימוד 'לשמה', ויקבע בלבו שגם אם אין כולל ואין משכורת, צריכים לקום בחצות. כי אין החצות תלוי בכולל, אלא הוא דבר השייך לכל לילה ולילה, וגם כשמחמת איזה סיבה אינו יכול לילך לכולל, או שאין כולל באותו לילה וכו"ב, צריך ג"כ לקום בחצות ולישב בביתו ולעסוק בתורה ותפילה ועבודת ה'.

[ולמוותר לציין, עבור אלו הזוכים לנסוע להתבודד חוץ לישוב, כאשר לימדנו רבינו במאמר 'הנייעור בלילה' - שגם אם לא היה סיפק בידם לצאת באחת הלילות חוץ לישוב, יכולים וצריכים לישב בבית ולהתבודד לפני ה', והוא עת רצון נפלא מאד].

וכיון דאתאן להכי, הננו להזכיר ולהדגיש ב' נקודות לאלו הלומדים ב'כולל חצות':

ראשית כל: יש לזכור שעיקר הענין של 'חצות' הוא, לקום בנקודת חצות ולנצל את השעתיים הראשונות. ולא לחשוב בטעות, שאם קמים בשעה 2.00 [בחורף] והולכים לכולל, הרי זה נחשב כקימת חצות...

עוד יש להיזהר בכל עוז שלא להיכשל בזמן זה בשיחת מרעים, ובבטלה חס ושלום [דבר השכיח יותר במקום שמתקבצים בני אדם]. וכבר כתב המשנה ברורה על אודות אלו הקמים בחצות ומתקבצים בחבורה: "וצריך ביחוד להיזהר מאוד מאוד [!] משיחת חולין בנייעורם בלילה" (מש"ב סימן א' ס"ק ט').

ואגב: האריז"ל כותב שאם יתקבצו עשרה אנשים ויאמרו אחר חצות "סדר פיטום הקטורת" בציבור, יעשה רושם גדול למעלה, ויש לזה כח גדול להכניע הקליפות ולבטל מגיפות. וז"ל: "כאשר האדם קם אחר חצות לילה לעסוק בתורה אחר שיאמר תיקון חצות ככתוב במקומו, אח"כ יאמר פיטום הקטורת בכונה ההיא, לפי שאחר חצות נכנעת ממשלת הקליפה. ובפרט אם יתחברו י' אנשים יראי ה' ויקראו סדר פיטום הקטורת יחד בכונה הנז', יעשה רושם גדול למעלה, אם יהיה אחר חצות לילה" (שער הכוונות, דרושי תפילת השחר, ג, עי"ש כל פרטי הענין). ובכולל חצות שיש ממילא מנין אנשים, הוא הזדמנות פז לעשות זאת, עבורם ועבור כל כלל ישראל.

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים זי"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכמעט שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת נח

הדבר קשה וכבד מאד להיות על מדריגה זו שלא יהיה נחשב בעיניו למאומה. ובהא פליגי, מאן דאמר לשבח סבירא ליה דאפילו מדריגה זו היה לו, ומאן דאמר לגנאי סבירא ליה שמדריגה זו היה נמנע לנח מחמת היותו בין דור שכולם רשעים כמו שאנו רואים שאפילו אחד לא נמלט מהם לכן ודאי לא הגיע למדריגה זו. נמצא אע"פ שדרש זה הוא לגנאי, מכל מקום לפי האמת אינו גנאי כל כך לנח כי דבר זה נמנע היה לו מצד רשעת דורו. וזהו שאמרו אילו היה בדרון של צדיקים לא היה נחשב לכלום, רצה לומר שהיה לו גם מדריגה זו שלא היה נחשב לכלום בעיני עצמו עכ"ל.

עריב נחל בראשית דף טז ע"א ד"ה וירא

ענוה שלא ידמה בלבו שעשה אפילו מצוה אחת וכמאמרם ז"ל (נדה ל, ב) אפילו כל העולם אומרים לך צדיק אתה הוי בעיניך כרשע, וזה מדריגה קשה להשיגו רק בהיות האדם בין צדיקים גדולים מערכו תמיד, או אפילו צדיקים כערכו אף על פי כן יצוייר מדריגה זו כי בלבבו יבין כל מצוה שעושה ומוצא בה חסרון שלא היה ביראה ואהבה כראוי וכדומה וכל התנאים הצריכים לעשיית המצוה כמבואר בספר חרדים, וכשרואה חבירו עושה מצוה אומר בלבו מסתמא עשאה בלי שום חסרון, ובהיות כך יוכל לבוא למדריגה שלא יהיה נחשב בעיני עצמו אפילו לצדיק כל דהו. מה שאין כן בהיות האדם בין רשעים גמורים

נח לא היה נחשב לכלום - בעיני עצמו נח איש צדיק תמים היה בדורותיו (בראשית ו, ט), פירש רש"י ש דורשין לגנאי אילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום. יש לדקדק מאחר דלכולי עלמא צדיק היה שהרי העידה התורה שהיה איש צדיק תמים, ממילא אף אם באנו לדרוש לגנאי אי אפשר לנו לומר רק שאם היה בדורו של אברהם אבינו לא היה חשוב כל כך כמו עתה, אבל איך נאמר שלא היה נחשב לכלום, זה אינו מובן כלל. ובספר גנזי יוסף פירש דלכולי עלמא צדיק היה, רק משום דכל צדיק אף על פי שמקיים כל מצות שבתורה צריך שיהיה לו מדריגות

ברכת הקשת

קשת כפולה

רבינו עובדיה ספרנו (ט"ו אות יג) כתב כי הקשת הרגיל הוא דבר טבעי לגמרי, ורק קשת כפולה אשר הוא על היפך סדר צבעי הקשת הראשונה המוגרלת היא תהיה אות לצדיקי הדור שדורם חייב, ומי שרואה קשת זה מוטל עליו להתעורר בהראותה, ולהעיר בני הדור לשוב להשכיל להיטיב. ע"כ. וגם בזמנינו נראית לפעמים קשת כפולה וצבעיה הפוכים מהקשת הראשונה. ומובא ענין זה גם בספר **שער השמים** (שער ז).

לדעת רוב הראשונים הוא קשת טבעי

אמרו, הרמב"ן (שם יב) כתב שהקשת שנאמר הוא הקשת טבעי, ולכן נאמר 'את קשתי נתתי בענן' ולא 'אני נתתי', שבאמת כבר נבא הקשת בבין השמשות של יום שישי מששת ימי בראשית כמבואר במשנה באבות (פ"ה מ"ו) ויחד הקב"ה את הדבר הזה בימי נח לזכרון הברית. וכן הוא בשל"ח (פרשת נח).

גם **האברבנאל** (שם) כתב שהקשת הרגילה היא הקשת של נח, אלא שכתב שאף שכבר נבא כח הקשת בששת ימי בראשית לא היה נראה בפועל מתחלת הבריאה עד ימי נח, שהיו האדים העולים מן הארץ שמים וגסים מאוד ולא היה האור בוקע בהם, ולאחר המבול המעיט הקב"ה את האדים וזיכך את האויר עד שהיו ניצוצי השמש יכולים לעבור את האויר וכך נראתה הקשת. והביאו הכלי יקר.

קשת כחצי גורן עגולה

למעשה סתמו הפוסקים בשולחן ערוך שיש לברך על כל סוג קשת הנראה. ובביאור הלכה הסתפק אם צריך לראות דוקא תמונה של קשת כחצי גורן עגולה או אפילו מקצת ממנו ד, וספק ברכות להקל, ועל כן אין לברך רק כשרואים קשת כחצי גורן עגולה.

י - שיהא חביב עליו

אכן גם לשיטת החתם סופר, מי שיש לו שני אתרוגים ויש לשניהם צורה של אתרוג, ואחת חביב לו יותר מן השני לפי טעמו האישי, יש לו לקחת את החביב, דלאחר שקיים עיקר המצוה של 'ואנוהו' אפשר להוסיף עוד ייפויים והידורים משום חיבוב מצוה, ומשמע שגם זה נכלל בכלל 'ואנוהו'. ואפילו בהלכות החביב, וכל שכן בזה.

ומדברי החתם סופר יש לנו מקור גדול על מה שנוהגים להניח אתרוג בקופסה של זהב, שזה מראה על חיבוב מצוה, וכמו שציפוי קרני שור של שלמי ביכורים בהבן משום חתם סופר.

יא - נקי מבלעטלא"ך

ידוע שהרמ"א הכשיר אתרוג נקי מבלעטלא"ך שאינו גבוה מן האתרוג, מכיון שכן הוא דרכו ליגדל. ויש להסתפק **המשך בעמוד ד'**

השבוע למדנו בפרשתנו על ה'קשת' שהקב"ה נשבע לנח שלא יביא עוד מבול להחריב את העולם ונתן הקשת לאות ברית לזכרון. ואיתא בגמרא **ברכות** (טז) שהרואה קשת צריך לברך "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם זוכר הברית נאמן בבריתו וקיים במאמרו". וכן נפסק בשולחן ערוך (סי' רכט א"ט).

כ' סוגי קשת

כתב הגאון **רבי יהונתן אייבשיץ בספרו יערות דבש** (ח"א דרוש יב): כבר תמחה כל בעלי טבעים על זכירת ברית הנאמר בקשת, שהלא הוא דבר מוטבע בטבע כאשר תזרח השמש מול עבים עכורים מלאים קטורי מים נראים גווני קשת, וכן אנו רואים בחוש שאם שמים צלוחית מלא מים נגד קוי השמש נראה בצלוחית גווני הקשת. ולכן יצא לחדש שיש שני סוגי קשת: סוג הקשת הרגיל שיש לו שלשה גוונים, וזהו דבר טבעי. אבל סוג הקשת שיש בו רק מראה תכלת, הוא הקשת הנרצה להזכרת ברית. וכתב שצריך לימוד והבחנה להבחין בין ראיית קשת טבעי לבין קשת של הזכרת ברית, ורק בזמן שיש קשת של תכלת אז יש לנו להתעורר בתשובה, כי לכך בא האות לחזור בתשובה ולחדול מרע.

ובמדרש תלפיות מובא שבשנת ה'ת"ך לבריאת העולם נראה ברקיע שתי קשתות בצבע אדום.

אין כדאי לעקור מנהג ישראל

אמנם **הבן איש חי** (עקב סי"ז) כתב שאין דברי היערות דבש האמורים בדרך דרש כדאי לעקור מנהג ישראל לברך בשם ומלכות, בפרט כי כל גדולי הפוסקים סתמו דבריהם בזה. מיהו הרוצה להתחסד לברך בלי שם ומלכות ויהרהר שם ומלכות בלבו אין מזניחין אותו. ע"כ.

גבי קשר במינו של לולב, ולא סתם לעשות איזה איגוד בגומוניות של זהב זהה אינו 'ואנוהו' שאמרה תורה. אכן לאחר שקיים עיקר המצוה של 'ואנוהו' אפשר להוסיף עוד ייפויים והידורים משום חיבוב מצוה, כמו שציפוי קרני שור של שלמי ביכורים בהבן משום חתם סופר, ולכן אחר שאגדהו למטה במינו שזהו 'ואנוהו' של תורה חזרו ואגדו בגימוניות של זהב משום חיבוב מצוה. ע"כ.

ואם כן נמצא שלפי דברי החתם סופר עיקר ההידור של 'ואנוהו' הוא, שיהא לו צורה של אתרוג, ולא סתם צורה מעניינת שהוא יפה בעיני העולם. וכן הביאו **התפארת ישראל** (שם) ו**המגן האלף** (א"ט) כמה סימנים לכך; א. שיהיה לו בליטות רבות ולא יהא חלק. ב. שיהיה העוקץ שבתחתיתו משוקע, ויהא בשר אתרוג בולט סביב סביב להעוקץ. ג. שיהא בנוי כמגדל ולא ככדור או דומה לכדור במקצת. ד. שתהא השושנתא שלימה בראש האתרוג ומכוון נגד העוקץ שלמטה.

סדר עדיפויות בהידורי האתרוג

והנכון בעיני כי האילן הנקרא בלשון ארמית 'אתרוג' נקרא שמו בלשון הקודש 'הדר', כי פירוש אתרוג חמדה, "ע"כ. וכן כתב **הראב"ד** (תש"פ סי' ז): "הדר בשמא דאתרוג כתיב, וכן בעלי הלשון דורשים שאתרוג בלשון ארמית הוא הדר בלשון הקודש", ע"כ.

לפי ההלכה, אתרוג שאינו נקי אינו פסול רק אם יש נקודה שחורה או לבנה על החוטם, או כשהוא מנומר על שטח רוב האתרוג, אבל אם יש שאר מראות על החוטם, או אפילו נקודה שחורה מתחת לחוטם אינו פוסל ונחשב שהוא עדיין נקי. אבל מבחינת ההידור, אם אין האתרוג נקי לגמרי יש בזה חסרון בהדר, וכן כתב **הפרי מגדים** (ססי' תרמח): "אשרי מי שיוכל ליקח אתרוג נאה הדר ונקי מכל". וכן כתב **בתפארת ישראל** (סוכה פ"ג יבין ז) דחשיבות האתרוג תלוי לפי נקייתו, וכפי שהוא נקי יותר כך הוא מהודר יותר.

ו - אתרוג שלם

אתרוג פגום וחסר, אינו מהודר אפילו בשאר ימים. ומי שיש לו בחול המועד אתרוג פגום שהיה פסול ביום הראשון ולפניו אתרוג שלם אף אם החסר חביב עליו. וכן כל הפגומים מחמת חסר שאינם פסולים, כמו נקב שאין בו חסרון וסדק וכדומה, אינו נחשב כמהודר אף אם הוא נאה (וכ"מ בראב"ד סי' ט).

ז - אתרוג גדול

כתוב בשולחן ערוך (סי' תרנו ס"א) שיש הידור לקחת אתרוג גדול לעומת אתרוג קטן. ובמגן אברהם (סי' תרעב סק"א) מבואר שדבר זה נוהג בכל המצוות ולא דוקא בד' מינים, שכתב דבגרות של שמן אין הידור מצוה להדליק בהרבה שמן דוקא, אבל בגרות של שעוה יש הידור להדליק בנר גדול, שכשהם ארוכים הם נאים יותר, כמו בגרות יום הכיפורים ולולב ואתרוג וכיוצא בו. ע"כ. ובפשוט נראה שהטעם הוא משום 'זה אלי ואנוהו'. ובכ"ח החיים (סי' קכז) כתב, שאמנם המהודר הוא, לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש, כי יפה הוא לעיניים איש הביניים, עכ"ד.

ח - נאה במראה בקומה בהידור

מצד ההלכה אין אתרוג נפסל בצורתו ובמראיתו, רק אם הוא עגול ככדור או שאין לו צורת אתרוג כלל או שהוא ירוק (סי"ח ט"א). אבל כתב **השל"ח** (סוכה נר מצוה טו) דמשום 'זה אלי ואנוהו' יש להעדיף שיהא האתרוג נאה במראה בקומה ובהידור (ועי' בבאר הגולה סי' טז ומשנ"ב סק"א שהביאו דבריו).

ט - שיהא לו צורת אתרוג

והנה כתב **החתם סופר** (בחיודשו לסוכה לו): דזהו אלי ואנוהו שייך רק בדברים שהתורה מייפה עלינו, ולא מה שאנו מציינים ייפויים והידורים בעצמינו. ועל פי זה הסביר שיש מצוה לאגד את הלולב דוקא במין הלולב, ד'ואנוהו' הוא לאגד את הלולב בקשר על

בזמנינו ב"ה יש שפע של אתרוגים בערב סוכות, ואחד מהשאלות הכי קשות בשעת רכישת אתרוג היא, איזה אתרוג לבחור מבין כמה אתרוגים, אם זה שיותר נקי, או זה שיש לו גידול יותר נאה. ובכן, נציין כאן את רמת ההידורים לפי סדר העדיפויות.

א - אתרוג שאינו מורכב

אתרוג שאין בו חשש מורכב הוא ראש וראשון, לעומת אתרוג שיש בו חשש מורכב אפילו אם יש לו גידול נאה ונקי, שאם האתרוג בא משדה שאין שם פיקוח ויש לחוש שהורכב מפירות אחרות, או שיש לחוש שנטעו האילנות מגרעינים של אתרוגים מורכבים שלא היה עליהם מסורת, יתכן שאין זה אתרוג כלל.

מטעם זה יש מהדרים לנענע עם כמה זני אתרוגים להידור מצוה, וכן היה נוהג א"י ז"ל בעל הקנה בושם. אמנם מעיקר הדין כל שבעל השדה הוא אדם נאמן ויש מסורת על זן האתרוג, אין צריכים לחשוש שהוא מורכב.

ב - כשר לאכילה

אתרוג שיש לו הכשר, הוא יותר חשוב מאתרוג נקי ונאה שאין לו הכשר. דאתרוג שאינו ראוי לאכילה פסול כל שבעת הימים, ולכן צריכים להקפיד לקנות אתרוג שאין בו חשש ערלה וטבל, וכן לאלו שמחמירים בשמור ונעבד בשביעית צריכים ליזהר בכך (סי' תרמט ס"ה ומשנ"ב סק"מ"ה).

ג - מחלוקת הפוסקים

אתרוג שיש עליו מחלוקת הפוסקים אם הוא כשר או לא, והוכרע הדין בשולחן ערוך ונושאי כליו שהוא כשר, מכל מקום כיון שיש שיטות שהאתרוג פסול יש הידור לקנות אתרוג אחר שהוא כשר לכל השיטות (ביה"ל רס"ו תרנו).

ד - הורה בו חכם

אם יש ריעותא בגוף האתרוג המעורר חשש על פי ההלכה אם הוא כשר או פסול, וצריכים לזה הבחנה דקה של מומחה לשקול את הדברים, או שצריך הכרעה של חכם לדמות מילתא למילתא כדי להכשיר, יש הידור לקחת אתרוג אחר. אבל אם אין צריך לזה הבחנה דקה, וכל מומחה רגיל ידע תיכף ומיד מהו, אין בזה בית מיוחד (כמו בדין ריאה שהורה בה חכם על יו"ד סי' קטז ס"ז). וכידוע שהפוסקים השוו חולי האתרוג לחולי הריאה).

ה - אתרוג נקי לגמרי

ההידור של נקיות הוא חשוב מעל כל ההידורים דלהלן, והוא יותר מהודר אפילו כנגד אתרוג עם חשש חסר. דקיימא לן דאתרוג שאינו הדר פסול כל שבעה ימים, ואילו אתרוג חסר אינו פסול כל שבעה. לפי שמילת 'אתרוג' פירושו 'הדר', ואם אין האתרוג הדר הרי זה חסרון בגוף האתרוג, וכפי שכתב **הרמב"ן** (ויקרא כג מ) בזה הלשון: 'האמת אמרו כי אין פרי עץ יותר הדר ממנו,

כָּל רֶמֶשׁ אֲשֶׁר הוּא חַי לָכֶם יְהִי לְאֹכְלָהּ

רבי שמואל מטעפליק ז"ל (ה)

"ידידי הרבני מו"ה שמואל"

כששהה רבינו ז"ל שם בעיר זאסלב כתב איגרת קודש לאנ"ש, ובתוך המכתב מזכיר את ר' שמואל ז"ל: "בעזשהי"ת, ה' פרשת אמור תקס"ז זאסלב וכו' ידידי הרבני מו"ה שמואל פורס בשלום כולם" (מכתבי רבינו, סי' ב').

"אני אומר לך כדי שתדע..."

והנה, אז בהיותם בזאסלב, שמע ר' שמואל מרבינו כמה שיחות קודש, כמבואר בספר חיי מוהר"ן, ז"ל:

"שמעתי שאמר לר' שמואל מטעפליק בזאסלב: אני אומר לך כדי שתדע שאני יודע מה שיהיה אחר כך. יש ג' דברים, שנים הם אחד, ואחד הוא אחד. (כלומר שני דברים מאלו הם אחד, והאחד הנשאר הוא אחד). וכשיהיו השני דברים לא יהיו הדבר האחד, וכשיהיה הדבר האחד לא יהיו השנים. ואמר אני רוצה יותר וכו', ונשכח איך אמר שהוא רצונו, אם רוצה יותר שיהיה השנים או להיפך".

העסק ברפואות

ועל אודות ענין הרפואות שעסק שם, מסופר בחיי מוהר"ן מה שאמר רבינו:

"בלילה הזאת עסקתי בספר רפואות, אף על פי שרפואות אינם כלום, אבל אשת נעורים אינו בנמצא. ממיזר יהיה נעשה מעזריטש, ומשם תסע לאוסטרהא, ומשם תסע לברסלב עבור זוגתי להביאה לשם שתעסק ברפואות, וכן עשה. ואמר אז שסבור שיהיה לו שם הענין שהיה לו בסטאנביל כנסע לארץ ישראל. כל זה שמעתי מר' שמואל מטעפליק, שסיפר מהנסיעה שלו לנאוורטש, אבל חסר בהם הרוב, ועוד יש הרבה לספר מענין נסיעה זאת, שהיתה פליאה נשגבה ועצומה מאד, ועדיין אין אדם יודע מה היה כוונתו בזה" (חיי"מ סי' קס"ג).

סוד הנסיעה

ונסיעה זו מתוארת בקיצור גם במקום אחר בחיי מוהר"ן, וזה לשונו:

"בשנת תקס"ז הג"ל קודם פורים נסע מפה ברסלב, ולא נודע לשום אדם שום פירוש על פי פשוט על אותה הנסיעה. ונסע אז לנאוורטש, ורצה לנסוע להלן יותר, ונתעכב שם בימי הפורים בבית הרב דשם שהיה מחותנו קצת, ומשם חזר ונסע לאוסטרהא, ומשם שלח אנשים להביא את אשתו להדקטיר גארדין דשם לעסוק ברפואתה, כי היה לה חולאת מסוכן, שהוא חולי ההוסט, והוא ז"ל נשאר שם לבדו, רק שכרו לו שם איש אחד שישמשנו, ובאתה אשתו לשם על שבת הגדול, ולא רצתה לקבל רפואות מהדאקטיר גארדין, רק לנסוע לזאסלב להדאקטורים דשם, ונסע עמה ביום א' שהי' ד' ימים קודם לפסח, וגם ר' שמואל מטעפליק היה עמו שם, ונסעו כולם, ובאו לזאסלב סמוך לפסח, וגודל הטלטול שהיה להם שם אין לשער, ויש בזה הרבה לספר, ונתעכב שם עד אחר שבועות" (חיי"מ סי' קצ"ג).

ובעיני ראיתי לפני שנים רבות בערב יום כיפור שאדם חשוב מעדת אחינו הספרדים בודק סכין ולהוותו מוצא בו פגימה והלה הלך והראה זאת לשוחט אך הוא סירב להודות על הקלקלה שיצאה מתחת ידו, רח"ל.

ואין זה מקרה יחיד שראיתי בחיי, כי בהזדמנות אחרת ראיתי שוחט שאף הוא נוכח שסכיניו פגום, ולא יכל לעמוד בנסיון כי אם למחצה לשליש ולרביע, ומשום מה השליך רק שני עופות ואילו את השאר השאיר בחזקת כשרות.

ומאידך גיסא ידענא על אבי מורי זצ"ל שהיה מלפנים שוחט, ואכן הסיבה שפרש ממקצוע זה היה בעקבות מעשה שבא לידו ששחט בהמות גסות ולאחר מכן בדק את הסכין ובגודל זהירותו סבר שיש בו פגימה קלה, ולמעשה בדקו שוחטים נוספים את הסכין ולא הרגישו בו שום פגימה כלל, אך אבי ברוב יראתו סבר שיש לו חוש מפותח והרגשה דקה יתירה משאר אדם, והיות שנסתפק אם אכן הרגשה זו יש בה כדי להטריף הלך אבי ושיילם מכיסו הריק את דמי הבהמות במלואם!

ובאותו יום עלתה בליבו החלטה שמן היום והלאה לא יעסוק עוד במלאכת השחיטה.

וכמו כן סיפר לי הרה"ח ר' מרדכי חזן זצ"ל, [שהיה לומד מדי יום לאחר תפילת שחרית בחברותא עם הרה"ח ר' הירש לייב ליפל זצ"ל], שמקרה דומה אירע לו, ששחט כמה ברבורים ואח"כ מצא שהסכין פגום, ובעקבות זה הניח מידו את הסכין ולא עסק שוב במלאכת הקודש של השחיטה והבדיקה

ובידידי הוי עובדא, שבימי חורפי רציתי להמשיך את אומנות אבותיי [שנקראו בשם "שכטער" על שם היותם שוחטים מדור דור], ואכן למדתי את ההלכות ואף את האומנות למעשה וכבר העמדתי את הסכין כדבעי, אך באותה שעה התבוננתי וחשבתי כיצד מגיע לידי שעת נסיון כאשר יתרחש אצלי מקרה שאבדוק את הסכין לאחר השחיטה ואמצא שיש שם איזה חשש כלשהו של פגימה; האם אוכל לבדוק על פי דעת תורה אם מדובר בפגימה אמיתית, או שמה שתגבר בי הנגיעה האישית וכל מטרת הבדיקה תהיה כדי להוכיח שאין זו פגימה הפוסלת!?

ומחשבה זו מנעה בעדי מלגשת להתחיל במלאכה רבת אחריות זו

ידוע שדעתו של רבינו הק' לא הייתה נוחה מלהיות שוחט (עי' חיי מוהר"ן סי' תקצא), אך עם כל זה מובא בכתבי רבי אברהם ב"ר נחמן מטולטשין (שיחות וסיפורים בהקדמת ביאור הליקוטים) שדודו זקנו החסיד רבי ישראל שוחט, מאנשי רבינו הק', שאל את רבינו שעומדת לפניו הצעה להתמנות לשוחט, אבל הוא ירא מאד לקבל עליו אחריות כזאת, והשיב לו רבינו: וכי מי יהיה שוחט אם לא ירא-שמים!?

ומסופר על הבעש"ט הק' שפעם הופיע לפניו אברך שרצה להתמנות לשוחט ובודק, והוציאו הבעש"ט החוצה ושאל אותו מה רואה על גג הבית, האברך השיב שרואה שם אדם המשחזז את סכיניו שוב ושוב ללא הפסק. נענה הבעש"ט ואמר לאברך: אותו אדם היה שוחט שאינו הגון בגלגולו הקודם, והכשיל אנשים רבים באכילת טריפות, ובשמים דנו אותו להתגלגל שוב ועונשו יהיה שישחזז את הסכין ברציפות, וזה לו כבר שלש שנים שמנסה להשחזז את הסכין ואני צריך לבדוק את סכיניו ועדיין לא הצליח הלה להכשירו מפגימות.

ואכן נודע שמקצוע השחיטה אינו מתאים כי אם לבעל יראת שמים גדול (עי' ליקוטי מוהר"ן תו' לז), ובפרט בענין בדיקת הסכין, שאם מוצאים בו פגימה לאחר השחיטה צריך להטריף את כל מה ששחטו מעת הבדיקה הקודמת, ודבר זה הוא נסיון גדול לשוחט שכן ממון רב עלול להיפסד מזה, ומה יעשה מי שאין יראת שמים בלבבו בשעה גורלית כזו...

ומלפנים בכל עיירות ישראל היה נהוג שכל בעל הבית היה בא עם עגלו או עם תרגולו לפני השוחט דמתא, וגדולי הדורות הזהירו מאד את השוחטים שידקדקו לבדוק סכינם בתדירות שלא תצא תקלה מידם. [והפוסקים האריכו לדון מה הדין בשוחט שלא בדק הסכין בין כל שחיטה ושחיטה, ואח"כ מצא פגימה בסכין, ומשום כן נעשה כל מה ששחט בגדר 'ספק ובליות', האם נחשב השוחט כמזיק בידים ועליו לשלם לבעלים את ההפסד (עי' שו"ע גנו"כ י"ד סי' יח סי"א)].

והרב החסיד רבי אלי' חיים רויזין זצ"ל סיפר לי שאם קרה והשוחט בעירו מצא פגימה בסכיניו היה שולח להכריז בכל העיר שכל מי שהביא לשוחט בשעה האחרונה צריך להטריף את הבשר השוחט.

לאסוקי שמעתתא

המשך מעמוד ג'

מה עדיף - אתרוג נקי מבלעטלא"ך או אתרוג עם בלעטלא"ך וגידול יותר יפה.

דהנה לפי מה שאמרנו נמצא דנקיות הוא מדין הדר' וגידול נאה הוא מדין זה אלי ואנוהו, ומי שיש לפניו שני אתרוגים, אחד נקי שאינו נאה, והשני נאה שאינו נקי, יש לו ליטול את הנקי שהיא הידור בגוף האתרוג לעומת הנאה שהיא רק משום זה אלי ואנוהו. ואם כן, אם נאמר שיש באתרוג עם בלעטלא"ך חסרון של נקיות יש להעדיף האתרוג הנקי על פניו, אבל מאידך יש לומר דכיון שכל הפוסקים סתמו להכשיר בלעטלא"ך ולא כללוהו בדיני שינוי מראה אין זה בכלל חסרון הדר רק בכלל זה אלי ואנוהו, ואם כן גידול יותר חשוב מבלעטלא"ך (וכן צידדו הרבה אחרונים ע"י ב"ד דת"פ פכ"ו הע' 71).

יב - נקי מנקודה שאינו ניכר לעין

אתרוג שיש לו נקודה שחורה שאינו ניכר לעין, הוא בכלל הדר לכל השיטות. ואם יש לו גידול נאה ויפה, יש להעדיפו על פני זה שנקי ואין לו גידול כל כך יפה. וכתב הש"ה (שם) כי מי שמדקדק על דקדוק דק וקל, ומחמת זה מוותר על אתרוג שהוא מהודר בכל מיני הידור ביופי ותואר, הוא בכלל 'הכסיל בחושך הולך'.

קהילת חסידי ברסלב
 י"ש רביה"ק מוהר"ן מברסלב זע"א
 בנשיאות הגר"צ ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א
 ש"ק פשתת"ג תשס"ג

הזמנה של מצוה
 מתוך שבת הודאה להש"ת שהחיינו והנענו
 ל"סיום הספה"ק ליקוטי מוהר"ן"
 מחזור כ"ז הגלבר ע"ס "פסוד הזמ"ת והתהלת סחזור כ"ח
 הגו בזה להוסיף את אברכי ובחורי קהילתנו הק' הע"י
 למעמדיו הסיום שיתקיימו בעו"ה
 במוצאי שב"ק פרשת לך-לך הבעל"ט
 בירושלים
 בחיבל הגדול דקדולתש בחיוב הנבטוש
 בבית שמש
 בבית מדרשינו "אוהל הדסה"
 על סדרי המעמדים תבוא הודעה נפרדת

זכות ובה ביה"ק זע"א וכן לפנינו תמיד וכן בענינו לעולם לתנוילתו מטובו
 האמיתי והנצחי לנו ולדורנו עד דורות עולם אורח צדיקים כאור נונה הולך
 ואור עד נבן חיים בביאת ט"ז בכ"א.

התחלה

נערך ע"י הרה"ח רבי נחמן שווארץ שליט"א בעמ"ס "אצרות עלים לתרופה".